

КОМАНДАНТ НАЦИОНАЛНЕ ГАРДЕ ОХАЈА
ГЕНЕРАЛ-МАЈОР ГРЕГОРИ ВЕЈТ

И ГРАЂАНИ И ВОЈНИЦИ

Званична посета команданта Националне гарде Охаја генерал-мајора Грегорија Вејта Београду означила је почетак реализације Програма државног партнерства Републике Србије и те америчке државе. Партнерство са Охајом почеће војно-војним делом, да би се касније развили и цивилно-војни и цивилно-цивилни односи.

Током 125 година дуге сарадње Србије и САД, три периода истичу се као нарочито добра. Реч је о времену Првог, Другог и хладног рата, када је војна сарадња можда била и најзначајнија. Након потписивања Програма државног партнерства са државом Охајо, званичници у Србији сматрају да се улази у четврти значајни период сарадње, која је показатељ све бољих политичких релација у односу на период за нама.

Партнерство са Охајом почеће војно-војним делом, да би се касније развили и цивилно-војни и цивилно-цивилни односи. Ради успостављања војне сарадње на реалним основама, током четири дана септембра у званичној посети Србији боравио је начелник Националне гарде Охаја генерал-мајор Грегори Вејт. Циљ те посете био је дефинисање конкретних облика будуће сарадње Националне гарде Охаја и Војске Србије.

Командант Вејт, упркос бројним званичним сусретима и обилазцима најзначајнијих формацијских састава Војске Србије, који готово да нису оставили ни тренутка слободног времена у његовом распореду, одвојио је 45 минута од свог одмора како би се сусрео са екипом "Одбране".

Господине генерале, зашто је за будућу сарадњу са Србијом одабран баш Охајо, а не нека друга америчка држава?

– Први споразум државне сарадње Охајо је потписао са Мађарском, водећи се чињеницом да у држави имамо најбројнију мађарску популацију у САД. Српска популација је такође бројна – само у једној америчкој држави има их више него у Охају. Значи, битан разлог је демографске природе. Поред тога, један од сенатора из Охаја је господин Војновић, такође пореклом из Србије. Он у америчком Конгресу учествује у раду Балканске поткомисије. И то је било од важности када се одлучивало о партнерству. Треће, Национална гарда Охаја заузела је став да треба да уђе у тај програм.

Какав је значај српске заједнице у Охају?

– Око 17.000 људи српског порекла тамо живи. Концентрисани су око Кливленда. Када нас је генерал Понош посетио, један од најважнијих чланова заједнице ручао је са нама. Сваки пут када у Охајо дође делегација из Србије, посетиће Кливленд и српску заједницу. То је велика ствар, јер је и Програм државног партнерства замишљен у виду кооперација и посета те врсте, да би се одржале везе са матицом.

Шта Охајо очекује од Програма државног партнерства са Републиком Србијом?

– Једна од ствари о којој сам разговарао са заступником начелника Генералштаба Војске Србије, генерал-мајором Здравком Поношом, односи се на чињеницу да је то област учења како за ВС, тако и за Националну гарду Охаја. Будући да сарађује са различитим армијама широм света, између осталог и са оном у Ираку, за Националну гарду Охаја важно је да разуме оружане снаге других земаља. У будућој размени са ВС, наши ће војници учити једни од других да би успоставили међусобно поверење и дуготрајне односе. То је исто оно што смо урадили у Мађарској.

Можете ли прецизирати шта ће учити једни од других?

– Могу вам дати неколико примера. Генерал Понош и ја разговарали смо како функционишу наши војни штабови. То је један од наших приоритета и првих размена које ћемо имати са Србијом. Други пример односи се на пружање подршке цивилним властима. Једна од улога Националне гарде јесте сарадња са цивилним властима, и то је једини део оружаних снага САД који има такву улогу. Неке врсте сарадње тог типа оствариваћемо заједно, као и размену малих јединица. У оквиру те размене неке јединице ваше војске доћи ће у Охајо, и обрнуто.

Да ли знате које јединице?

– О томе још нисмо разговарали.

Са Мађарском сте Програм државног партнерства започели 1993. године. Та искуство ће вам вероватно помоћи у развијању сарадње са Србијом?

– Свакако. Многе ствари које ћемо радити са Генералштабом ВС радили смо и са Мађарском. Реч је о војној подршци, размени јединица, итд.

Будући да сарадња с Мађарском траје дуже од деценије, сигурно су се већ искристалисале и користи које та земља има од ње?

– Након војно-војних односа, са Мађарском смо недавно остварили и озбиљне размене у области цивилних односа. Развили смо партнерске односе са Министарством образовања те земље. У ствари, протеклих неколико година било је неколико размена – они су посетили Охајо, а ми Мађарску. Значи, Програм са Мађарском се развија на неколико различитих нивоа. До данас је било више од 70 различитих активности.

У оквиру посете Војној академији, представили сте члановима Колегијума начелника ГШ ВС и слушаоцима Школе националне одбране организацију и функционисање Националне гарде Охаја. Тада сте приметили да је ваш Генералштаб организован као и ГШ ВС.

– Са готово 16.000 војника и ваздухопловаца, Национална гарда Охаја је пета по величини у САД. Чине је Копнене и Ваздухопловне снаге, а њен генералштаб изгледа као и ГШ Војске Србије након трансформисања. Копнене снаге броје 10.650 војника распоређених у три бригаде, односно 82 јединице. Ваздухопловне снаге чине 5.037 авијатичара, седам јединица и четири авио-пука. Распоредени су у четири ваздухопловне базе и на још три посебне локације. Њихова мисија је тројака: имају федералне задатке, државне и мисије у заједници. Када је реч о федералним мисијама, наш је циљ обезбеђивање борбено спремних јединица за вођење рата и победу. Мисије у Охају подразумевају ангажовање на заштити живота и имовине и очување јавног реда, мира и безбедности. У заједници смо дужни да служимо као узор у које се мора имати поверење, и ту смо, на пример, ангажовани на програмима борбе против

дрого, за описмењавање и слично. Националну гарду контролише држава Охаја, чији је гувернер и њен врховни командант. Међутим, када учествујемо у федералним мисијама, тада нам командује председник САД.

Шта су, заправо, федералне мисије – мисије ван САД, ван Охаја, или нешто треће?

– Федералне мисије су оне у којима савезна власт плаћа ангажовање наших снага, као у Ираку или Авганистану. Али и када смо у САД, када изводимо мисије под савезном контролом, као што су одржавање мира и поретка, говоримо о федералним мисијама.

Како се такав систем ангажовања ваших снага одражава на њихово плаћање?

– Федерална влада их плаћа за рад током једног викенда месечно. Наравно, има и других дужности, али ова је редовна. Такође, плаћени су и за две недеље за које су ван свог радног места у цивилству. Обично је то током две летње недеље, када су ангажовани у неком облику обуке.

Да ли је тешко постићи равнотежу између тих ангажовања која долазе са различитих нивоа?

– Не. Правила су јасно постављена. Постоје договори међу државама. Када се појаве ситуације које захтевају хитно реаговање, као што је било у Њу Орлеансу за време поплаве, свака америчка држава шаље своје снаге да помогну. Тада је држава којој се помаже дужна да плати за ту врсту ангажовања. Када извршавамо задатке у држави Охаја, она

и плаћа наше војнике. Ако при томе користимо федералну опрему, Охајо и то плаћа.

Постоје и мисије за које нам, као и за опрему коју користимо, плаћа федерална влада, премда смо под командом гувернера. Можемо се наћи и у положају у коме нашим снагама командује председник, када опет федерална влада сноси трошкове употребе наших јединица или њихових делова. Једини случај када држава Охаја плаћа јесте када нас позове гувернер на извршење дужности ради спречавања или санирања последица природних катастрофа. Реч је о врло флексибилном систему, који је морао бити тако постављен, јер ниједан други део оружаних снага не врши сва три типа мисија, као што то чини Национална гарда. Примера ради, након 11. септембра Гарда је била ангажована на аеродромима ради обезбеђења. Радили смо то у федералном статусу, а под контролом гувернера.

Војници Националне гарде су грађани који, поред редовног посла у грађанству, допунске дужности обављају у Гарди. Како регрутујете грађане Охаја за тај посао? Да ли су заинтересовани за улазак у Гарду?

– Јесу. Држава Охаја им плаћа школовање на колеџу. Да би ушли у Гарду, потребно је да се шест година улаже у њих, а уз то добијају и бонус који се креће између 5.000 и 20.000 долара. Такође, добијају и друге припадности, као што су плаћени радни викенди за које припадници наших копнених и ваздухопловних снага добијају 800 долара. Регрутовање је за нас веома важно. Без довољно људи тешко је изводити обуку у армији или гарди. Стога је Национална гарда Охаја стопроцентно попуњена.

Ваши гардисти су само мањи део свог радног времена ангажовани на пословима у Гарди, за разлику од припадника армије који су у оружаним снагама "пуно радно време". Да ли се та разлика одражава и на захтеване особине, способности и залагања припадника Гарде? Шта очекујете од њих? Какви треба да буду?

– Када се придружују Гарди, нема разлика у односу на припаднике активне армије. Захтевају се исти стандарди, иста обука, и њихово образовање не разликује се од образовања припадника активних снага. Након регрутовања, шаљу се на основну обуку у неку војну копнену или ваздухопловну организациону целину. Сви делови оружаних снага САД, активна војска, национална гарда и резерва, раде као један тим.

Шта можете понудити у сарадњи са Србијом?

– Сада смо у процесу преговарања, и моја посета Србији посвећена је упознавању њене Војске. У оквиру те посете разговарам са бројним званичницима и обилазим делове ВС. Видите, потребно је да разумем каква је ВС како бисмо могли да одредимо даље путеве наше сарадње. Генерал Понош је истакао неке области у којима би желео нашу помоћ. У сваком случају, желимо да сарадњу почнемо што пре.

Лоша слика о Србији дуго је стварана и ширена. Да ли је тај негативни имиџ код вас изазвао неку врсту запитаности како ћете остварити сарадњу?

– Не. Као што је познато, у јуну сам срео генерала Поноша и помоћника министра одбране за политику одбране, а недавно и председника Тадића. Они су велики амбасадори свога народа. Сем тога, у Београд је моја делегација стигла без кофера, који су се изгубили негде на интерконтиненталном лету. Многи из групе су морали да набаве одећу за састанке. Људи у продавници су били изузетно пријатељски настројени, покушавајући да помогну.

Како видите улогу Србије у евроатлантским војним интеграцијама у будућности?

– Мислим да Србија има сјајну будућност. Искрено, од саме Србије зависи хоће ли прихватити могућности пред собом. Трансформација Војске је на правом путу, и резултати су већ видљиви: назире се врло способна армија.

Са готово 16.000 војника и ваздухопловаца, Национална гарда Охаја је пета по величини међу гардама у САД.

За нас је битно да припадници Гарде остваре равнотежу између породице, посла и учествовања у мисијама. Само ако не морају да се брину како су им породице и хоће ли их посао чекати када се врате са војног задатка, могу да се потпуно усмере на извршавање војне дужности.

Као што је познато, још у јуну сам срео генерала Поноша и помоћника министра одбране за политику одбране Снежану Самарџић-Маковић, а недавно и председника Тадића. Они су велики амбасадори свога народа.

У разматрању примера како партнерство функционише могло би послужити партнерство Илиноиса и Пољске. Национална гарда Илиноиса помогла је Пољацима у припреми дела њихових снага за одлазак у мисију у Ираку.

Део снага Националне гарде Охаја ангажован је у Ираку. Шта се тамо догађа?

– Сада је у Ираку 800 припадника наше гарде. Сваки део оружаних снага САД је на задатку у неком делу света. Ми смо, ето, тамо.

Да ли је тешко наћи људе који ће желети да оду у мисију опасну као што је она у Ираку?

– Не, напротив! Када сам разговарао са војницима о томе, многи од оних који су се одатле вратили желели су да поново буду тамо ангажовани. Дакле, није било проблема. Гардисти, међутим, морају да успоставе равнотежу између свог учешћа у мисијама, породице и посла. Наши закони штите наше војнике и ваздухопловце од послодавца, који не смеју, на пример, да их отпусте док су на војном задатку. Неки послодавци чак настављају да им плаћају за време њиховог ангажовања у мисији, премда немају обавезу да то раде. Бројни послодавци се чак брину за њихове породице. Наравно, то и ми чинимо. Свака јединица има групу за пружање подршке породици, која се периодично састаје и помаже. У Охају се обично срећу једном месечно. Командант их зове и обавештава о њиховим драгим који су у мисији, а помаже им се и на друге начине. Не треба заборавити ни систем осигурања. Породице морају да буду збринуте како би се војници могли усмерити на извршење својих војних задатака.

Колико је војна професија поштенована у вашем друштву? И Ви, као генерал?

– Мислим да је то једна од најпоштованијих професија у САД. Припадници Гарде су грађани војници. Већину свог времена проводе радећи своје цивилне послове, као и већина осталих

грађана. Када су мобилисани, долазе из наших заједница, за разлику од активних војника који су све време у својим организационим целинама.

Не гледам на себе, односно на своју позицију као на статусни симбол. Ја сам само део америчке војске, као и сваки други војник. Поносан сам што носим униформу и служим својој земљи.

Колико жена имате у Гарди?

– Има их 17 посто. Жене нису укључене у пешадијске и тенковске јединице. Ван тога могу бити део било ког дела америчке војске. Имамо жене свих чинова.

Да ли је и Ваша супруга међу њима?

– Није. Ни она, ни моја кћерка. ■

Снежана ЂОКИЋ
Снимко Д. БАНДА